

szívvel látva lehetett érzékelni... Ehhez a betű nem elég.”¹⁶ Ezzel az érzékletes képpel kezdte 1938. június 12-ének leírását a *Zalai Hírlap* másnapi száma. A szentév eseményei az egész országot megmozgatták, szinte nem volt olyan kis település, amely valamilyen módon ne vette volna ki a részét az ünneplésből. Zalaegerszeg majdnem kimaradt a Szent Jobb országjárásának útvonalából, de egyházi és világi vezetői karöltve küzdöttek, hogy e város is részese lehessen ennek a lélekemelő eseménysorozatnak. Akik eljöttek, kicsit közelebb érezhették magukat nagy királyunkhoz, akitől ezekben a nehéz időkben segítséget, sorsuk jobbra fordulását remélték.

Kovácsné Tóth Enikő

A Szent Jobb Szekszárdon

Az 1937. május 23-a és 1938. november 5-e között zajló kettős szent év, vagyis a Budapesten megrendezett XXXIV. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus, illetve a *Szent István tiszteletére életre hívott emlékvé* összekapcsolódása olyan méltóságteljes időt jelentett, mely mind egyházi, mind pedig állami vonalon egyedülálló kezdeményezés volt. A kettős szent év egyik kiemelkedő eseményének számított a Szent Jobb országjárása. Tolna vármegye székhelyére, Szekszárdra is megérkezett a szent ereklye – ennek az eseménynek előéletét, illetve körülményeit kívánjuk bemutatni dióhéjban.

A *Szent Jobb Szekszárdon* címmel 1938. május 21-én jelent meg az első híradás a *Tolnamegyei Újság* hasábjain, mely az Eucharisztikus Szentév és Szent István király halálának kilencszázadik évfordulója alkalmából rendezett ünnepsorozat egyik programpontjaként említi a Szent Jobb országjárását. A híradás szerint a szent ereklye Szekszárdra érkezik, hogy „I. Béla királyunk kedves városának és temetkező helyének népében szintén megerősítse a szentistváni gondolatot és jelenlétével hirdesse azokat az eszméket, amelyek nemzetünket közel egy évezred viharai közepette is fenntartották.”¹

Vitéz Vendel István, Szekszárd Megyei Jogú Város polgármestere a város képviselőtestületének május 28-án tartott rendes közgyűlésén jelentette be az örömteli hírt. A 43 jelenlévő képviselő jelenlétében napirend előtt felszólaló polgármester boldogan tudatta képviselőtársaival, hogy a Szent István tiszteletére folyó évben rendezett ünnepsorozat keretein belül a Szent Jobb június 13-án Szekszárdra is megérkezik. Elmondása szerint nagy ünnep ez Szekszárd számára, és, hogy ebben a városnak, illetve lakóinak része lehet, nem kis részben Kiss Lajos apátplébános közbenjárásának köszönhető. A szent ereklyét szállító Aranyvonat június 13-án este 7 óra tájban fog megérkezni a szekszárdi vasútállomásra Baja irányából, ahonnan is körmenetben viszik fel a Béla térre, és a templom előtti emelvényen fogják elhelyezni. A tervezett ünnepség egyházi, illetve világi elemekből tevődik majd össze. Az ünnepség zárását követően ugyancsak körmenetben fogják a Szent Jobbot visszakísérni a vasútállomásra, ahonnan este fél 10 magasságában indul majd tovább az Arany-

---

16 *Zalai Hírlap* 1938. június 14. 1.

1 Tolnamegyei Újság 1938. május 21., 20. évf. 41. sz. 1.; https://library.hungaricana.hu/hu/view/Tolnamegyei_Ujsag_1938/?query=%22Szent%20Jobb%22&pg=174&layout=s

vonat. A polgármester kérte a képviselőtestület tagjait, hogy mind a körmenetben, mind pedig az ünnepségen lehetőség szerint teljes létszámban jelenjenek meg. Előrebocsátotta, hogy külön meghívót is fog kiküldeni, nehogy valaki lemaradjon erről a nagy eseményről. Vitéz Vendel István bejelentésére dr. Leopold Kornél testületi tag reagált, ki őszinte örömét fejezte ki a Szent Jobb érkezését illetően, hiszen így a vidékieknek is részük lehet a Szent István emlékére rendezett ünnepségsorozatban. Indítványozta, hogy a Szent István iránti hódolat és megbecsülés jeleként a testület egy emberként vonuljon ki az Aranyvonat fogadására, a körmenetben kísérje be a szent ereklyét a Béla király térre, vegyen részt az ünnepségen, majd kísérje is vissza a vasútállomásra. Indítványát a jelen lévő testületi tagok egyhangúlag elfogadták.²

A Magyar Távirati Iroda napi hírei között június 3-án érdekes jelentés olvasható. E szerint a Szent Jobbot országjáró körútján szállító Aranyvonat eredeti útitervében nem szerepelt Szekszárd megállóként, holott Árpád-házi királyaink közül többen is, például I. Béla vagy Salamon előszeretettel tartózkodott e településen. A vonat útját a város és a vármegye kezdeményezésére változtatták meg. A tudósítás kitér rá, hogy Thuránszky László főispán vezetésével értekezlet tartottak, melyen elhatározták, hogy „a Szent Jobb üdvözlésére a vármegye egész területéről össze fognak gyülekezni a küldöttségek, azonkívül több különvonat is érkezik a városba”.³ A Magyar Távirati Iroda ezen hírét a Szent Jobb országjárásával egyébként kiemelten foglalkozó *Nemzeti Újság* is átvette június 4-i számában.⁴ Tekintettel a *Tolnamegyei Újság*ban május 21-én megjelent cikke, finoman fogalmazva is furcsa, hogy mintegy két héttel később még úgy tűnik, Szekszárd csupán kiegészítő állomása a szent ereklye körútjának.

De térjünk vissza a Szent Jobb fogadására készülő Szekszárdra! Június 8-án vitéz Vendel István – a májusi testületi ülésen tett ígéretéhez híven – hirdetményt adott ki a város lakossága felé, valamint meghívót küldött a „*Méltóságos/Nagyságos uraknak, illetve az igen tisztelt képviselőtestületi tag uraknak*.”⁵ Kissé patetikus stílusban íródott a hirdetmény, mely szerint az ünnepi alkalom „ezer éves történelmünkben első eset, miszerint a Szent Jobb – első nagy Királyunk csodálatosan épségben maradt keze, – Szekszárd város falai közé is eljön,

Szekszárd megyei város polgármesteréélt.

ad 10.750/1938. sz.

HIRDETMEYNY.

Értesitem a város közönséget, hogy a

SZENT JOBB

országos körútja alkalmával a folyó évi június hó 13-án Szekszárdra is elidőzogat.

Ezer éves történelmünkben első eset, miszerint

a Szent Jobb – első nagy Királyunk csodálatosan épségben maradt keze, – Szekszárd város falai közé is eljön, hogy a nemzetünk életére oly fontos időben hozt építő, – alkotmányt létrehozó keze alkalmas munkára, kitartásra, bekessegre és szeretetre serkentsen.

A Szent Jobb június hó 13-án (hétfőn) pontosan esti 1/2 órakor érkezik Baja felől a vasútállomásra és ekkor indul a vasuttol a fogadásra kivonult körmenet a gróf Tisza István uton, a Hunyadi uton, a Szent István és Garay tereken át a Béla király térre a belvárosi templom elé, ahol Tolna vármegye és a város közönsége jelenlétben lesz a hódoló szertartás.

Két óráig tartozkodik városunkban

a Szent Jobb, amely után pontosan esti 1/10 órai vasutalissal Budapestre visszafut.

Felkérem a város közönséget, hogy az ünnepesi alkalomra a honokat fellobogdánál és a Szent Jobb tisztelutára a tenál időben a jelzett utvonalon, illetve a belvárosi templomtérén megjelenni sziveskedjék.

Szekszárd, 1938 június hó 8-án.

Hazafias ödvözzellet:
vitéz Vendel István
polgármester.

Szekszárd polgármesterének hirdetménye (MNL TML, V. 81. b. Szekszárd Város Polgármesteri Hivatalának iratai, Közigazgatási iratok, 10750/1938)

2 Magyar Nemzeti Levéltár Tolna Megyei Levéltára (a továbbiakban MNL TML) V.74.a, Szekszárd Megyei Jogú Város Képviselőtestületének iratai, Testületi jegyzőkönyvek, 1938. május 28., 119 rkgy.

3 Magyar Távirati Iroda, Napi hírek, 22. kiadás, 1938. június 3. 19:20, o-KG/F/V; https://library.hungaricana.hu/hu/view/NapiHirek_1938_06_1/?pg=116&layout=s&query=szent%20jobb%20szeksz%C3%A1rd

4 *Nemzeti Újság* 1938. június 4. 20. évf. 125. sz. 7.; https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/NemzetiUjsag_1938_06/?pg=52&layout=s&query=szent%20jobb%20szeksz%C3%A1rd

5 MNL TML, V.81.b. Szekszárd Város Polgármesteri Hivatalának iratai, Közigazgatási iratok, 10750/1938.

hogy a nemzetünk életére oly fontos időben hont építő, alkotmányt létrehozó keze áldozatos munkára, kitartásra, békességre és szeretetre serkentsen”.⁶

A hirdetés közli a Szent Jobb útját is; a vasútállomástól a körmenet a gróf Tisza István úton, a Hunyadi úton, a Szent István téren, a Garay téren keresztül haladva ér el a Béla király térre, ahol is a templom előtt róhatja le hódolatát a vármegye és a város közönsége, illetve vehet részt a hódoló szertartáson.⁷

A polgármester a város lakosságát házaik fellobogózására kérte, a képviselőtestület tagjait pedig június 13-án 18 óra 30 percre kérte a városháza közgyűlési termébe, hogy együtt 18 óra 45 perckor el tudjanak indulni a vasútállomásra az Aranyvonat fogadására.

Június 4-én a *Tolnamegyei Újság*ban Szongott Edvin, Tolna Vármegye alispánjának neve alatt megjelent cikk már gyakorlati teendőket, utasításokat is közvetített az ünnepségen részt venni kívánókhöz. E szerint megfelelő számú vidéki jelentkező esetén Sárbogárd és Bátaszék felől különvonatok indulnak, azokat az utazók jelentős menetdíjkedvezménnyel vehetik igénybe. A városba érkező fogatok és kocsik számára „*parkolóhely*”-et az ünnepség idejére a sportpálya területére jelölnek ki. A résztvevőket ünnepi ruhában, népviseletben, egyesületi zászlók alatt várják.⁸

Június 9-én a polgármester levélben értesítette a Magyar Királyi Államépítészeti Hivatalt a Szent Jobb érkezéséről, egyben segítségét is kérte az ereklye útvonalának megfelelő módon való feldíszítéséhez, ugyanis „*tekintettel arra, hogy a városnak különösen az állomástól vezető út részein sok olyan rész van, amelyet zöld gallyal eltakarni kívánatos, kérem, hogy a Keselyűsi út mentén lévő jegenyefákról zöld gally szedését a város részére engedélyezni szíveskedjék*”.⁹ A hivatal főnöke még aznap válaszolt a megkeresésre, és örömmel engedélyezte a polgármester kérését.¹⁰

Június 13-án eljött a nagy nap. A Szent Jobb este 7 óra előtt nem sokkal hagyta el Baját, hogy kétnapos dunántúli országjárásának utolsó állomása, Szekszárd felé vegye az irányt. A bajai Duna-hídon áthaladva Bátaszéken állt meg az Aranyvonat egy percre, majd este fél 8-kor gördült be Szekszárdra.¹¹ A vonaton utazott többek között Mészáros János érseki helytartó, a Szent Jobb öre, Huszár Károly korábbi miniszterelnök, dr. Zsembery István, az emlékév szervezésében oroszánrészt vállaló Actio Catholica vezetője,¹² Szakács Károly udvari káplán, nyolc irlalmasrendi szerzetes, kik a Szent Jobbot vitték, valamint Pajtás Ernő őrnagy parancsnoksága alatt tizenhat koronaőr.¹³

A szent ereklye fogadása a következő rend szerint történt. A polgári fiúiskola diákjai, a Garay János Gimnázium, valamint a Mezőgazdasági Szakiskola növendékei, a Levente szakasz, a postás és vasutas altisztek csoportja este háromnegyed 7-kor levonultak a vas-

6 MNL TML, V.81.b. Szekszárd Város Polgármesteri Hivatalának iratai, Közigazgatási iratok, 10750/1938.

7 MNL TML, V.81.b. Szekszárd Város Polgármesteri Hivatalának iratai, Közigazgatási iratok, 10750/1938.

8 Tolnamegyei Újság 1938. május 21. 20. évf. 45. sz. 5.; https://library.hungaricana.hu/hu/view/TolnamegyeiUjsag_1938/?query=%22Szent%20jobb%22&pg=194&layout=s

9 MNL TML, V.81.b. Szekszárd Város Polgármesteri Hivatalának iratai, Közigazgatási iratok, 10750/1938.

10 MNL TML, V.81.b. Szekszárd Város Polgármesteri Hivatalának iratai, Közigazgatási iratok, 10750/1938.

11 Nemzeti Újság 1938. június 4. 20. évf. 132. sz. 12.; https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/NemzetiUjsag_1938_06/?pg=189&layout=s&query=szent%20jobb%20szeksz%C3%A1rd

12 Pécsi Egyházmegyei Levéltár, III. 131. Szekszárd Újváros, Diversa, Historia, 23.; https://e-archivum.pecsiegyhazmegye.hu/hu/fondjegyzek/PEL.III/PEL.III.1-240/PEL.III.131_Szeksz%C3%A1rd-%C3%9A%20a1ros/diversa/historia

13 Tolnamegyei Újság 1938. június 10. 20. évf. 46–47. sz. 1.; https://library.hungaricana.hu/hu/view/TolnamegyeiUjsag_1938/?pg=196&layout=s&query=%22szent%20jobb%22; Tolnamegyei Újság 1938. június 15. 20. évf. 48–49. sz. 1.; https://library.hungaricana.hu/hu/view/TolnamegyeiUjsag_1938/?pg=204&layout=s&query=%22szent%20jobb%22

*A Szent Jobbot szállító Aranyvonat Tolna vármegyében, Újdombóvár állomáson
(Fortepan, adományozó: Erky-Nagy Tibor)*

útállomáshoz, és az előtte lévő úton hármassorokban a fenti sorrendben helyezkedtek el. Ugyanakkor a katonai díszszázad a zenekarral, Tolna vármegye törvényhatósági bizottsága és Szekszárd város képviselőtestületi tagjai szintén a vasútállomáshoz mentek, és a pályaudvaron elfoglalták a számukra fenntartott helyeket. Az Aranyvonat megérkezése után a Szent Jobbot kiemelték a vasúti kocsiból és a menet azonnal el is indult a Béla király térre a fentebb már bemutatott útvonalon a következő sorrendben: Polgári Fiúiskola, Garay János Gimnázium, Mezőgazdasági Szakiskola, leventeszakasz, Római Katolikus Legényegylet, önkéntes tűzoltóság, postás és vasutas altisztek, a katonai díszszázad első része zenével, a papság, a Szent Jobb és kísérete, polgári és katonai előkelőségek, amely csoport első sorait díszmagyarba öltözött urak és a katonai tisztikar küldöttsége képezték, Tolna vármegye törvényhatósági bizottságának és Szekszárd Megyei Jogú Város képviselőtestületének tagjai, a katonai díszszázad második része, végül a „közönség”, a vármegye minden részéről érkezett tisztelgők hosszú sora.

A Béla király térre érve, a menetet alkotó csoportok elfoglalták helyüket, a Szent Jobbot a templom lépcsőzetének „plató”-ján felállított emelvényre helyezték, s mellette csak annak díszőrsége foglalt helyet, a kísérő előkelőségek pedig a lépcsőzet aljánál álltak meg. A papság a templom ajtaja előtt foglalt helyet, majd felhangzott a katonazenekar által játszott *Ah, hol vagy magyarok fénylő csillaga?* dallama, amelyet „áhitatos csendben”¹⁴ hallgatott végig a közel tizenötezer főből álló óriási közönség. A zenekar játéka után Patacs József szekszárdi gimnáziumi hittanár, a Pécsi egyházmegye fiatal papságának egyik legkiválóbb

14 Tolnamegyei Újság 1938. június 15. 20. évf. 48–49. sz. 1–2.; https://library.hungaricana.hu/hu/view/Tolna megyeiUjsag_1938/?p=204&layout=s&query=%22szent%20jobb%22

szónoka tartott hazafias szentbeszédet.¹⁵ Az óriási hatást keltett szép beszéd elhangzása után vitéz Vendel István polgármester mondott gyönyörű könyörgést, kérve a Mindenható, hogy az országalapító szent király érdemeiért segítse meg ezt a sokat szenvedett országot. A megható könyörgés után Borbás István gimnáziumi tanuló szavalt el gyönyörűen egy Szent István-ódát, majd felhangzott a közönség ajkán a *Boldogasszony Anyánk*, az ősrégi magyar ének a katonazenekar kíséretével.¹⁶ Az ének végeztével megkezdődött a hódoló elvonulás a Szent Jobb előtt. Előbb a szerzetesrendek, majd az iskolás gyermekek tisztelegtek az ereklye előtt, azután következett a több ezer főből álló közönség hódolása. Amíg a felvonulás tartott, a kíséret tagjait Szongott Edvin alispán rövid vacsorára invitálta.¹⁷

A Szent Jobbot az ünnepség végeztével nem körmenetben, hanem autón vitték le a pályaudvarra, hogy az Aranyvonat a pontos menetrendet be tudja tartani. Mészáros János helynök kivette az ereklyetartó szelencét az „üvegkápolná”-ból, és kezében tartva szállt autóba. Az ereklyét óvó „kápolná”-t az irgalmasok vitték ugyancsak autón. A testőrök autóbuszon követték őket.¹⁸ Az Aranyvonat a tervezett menetrendnek megfelelően este 9 óra 30 perckor gördült ki a szekszárdi vasútállomásról, hogy folytassa útját Budapestre, maga mögött hagyva a Szent Jobb tiszteletére ünneplőbe öltözött várost és vármegyét.¹⁹

Asztalos Zoltán

A Szent Jobb egri „látogatásai”

Eger neve országos viszonylatban egybeforr a várral. Az egriek emlékezetében emellett a város katolikus, egyházi emlékei, ezen belül is az István királyhoz fűződő hagyományok fontos helyet foglalnak el. Ezek közül a közvélemény által leginkább ismert magának az Egri egyházmegyének István király általi alapítása, valamint az első székesegyház építése. A régi hagyomány szerint a király a várral szemközti ún. Királyszéke dombról kísérte figyelemmel az építkezést, amely a vár területén történt.

Az István király koronájaként emlegetett és tisztelt Szent Korona ideiglenes egri tartózkodása (1809), a Szent Jobb itteni látogatásai (1938 és 1988) mind szerepet játszottak a király emlékezetének fenntartásában, az iránta érzett hála erősödésében.

AZ EGRI EGYHÁZMEGYE ALAPÍTÁSA

„*Szent István / Király / Egyházmegyénk alapítója / Könyörögj Érettünk*”. Ez a felirat Kovács Jenő szobrászművésznek az érseki palota udvarán felállított szobra talapzatán olvasható.

15 Tolnamegyei Újság 1938. június 15. 20. évf. 48–49. sz. 1–2.; https://library.hungaricana.hu/hu/view/TolnamegyeiUjsag_1938/?pg=204&layout=s&query=%22szent%20jobb%22

16 Tolnamegyei Újság 1938. június 15. 20. évf. 48–49. sz. 2.; https://library.hungaricana.hu/hu/view/TolnamegyeiUjsag_1938/?pg=204&layout=s&query=%22szent%20jobb%22

17 Tolnamegyei Újság 1938. június 15. 20. évf. 48–49. sz. 2.; https://library.hungaricana.hu/hu/view/TolnamegyeiUjsag_1938/?pg=204&layout=s&query=%22szent%20jobb%22

18 Tolnamegyei Újság 1938. június 15. 20. évf. 48–49. sz. 2.; https://library.hungaricana.hu/hu/view/TolnamegyeiUjsag_1938/?pg=204&layout=s&query=%22szent%20jobb%22

19 A tanulmány elkészültéhez nyújtott segítségért köszönettel tartozom Asztalosné Illés Tamarának, Ruzsa Évának (MNL TML), Béndek Eszternek (MNL TML), Damásdi Zoltánnak (Pécsi Egyházmegyei Levéltár), illetve Ferencz Évának (Meridián Mérnöki Iroda Kft. Szekszárd).